

Pelle Strindlunds slutplädering, Linköping 14 april

Den 22 mars 2009 försökte vi avrusta Jasplan avsedda för export. Här ska jag försöka visa att denna aktion inte bara var en moraliskt berättigad handling utan att den också har stöd i lagstiftningen.

En etablerad princip i svensk lag är att man i vissa situationer har rätt att göra sådant som i normala fall inte är tillåtet. Säg att jag är ute och går vid en sjö och där ser två män och ett gevär. Om jag blir medveten om att den ena personen tänker använda geväret för att skjuta den andra, och jag kan avstyra dödandet genom att kasta vapnet i sjön, ja då har jag rätt att göra detta utan att straffas. I normala fall får man förstås inte skada andra människors egendom, det vore skadegörelse, men i nödsituationer är det i sin ordning. Rätten till liv övertrumfar rätten till egendom.

Jag menar att den svenska exporten av Jasplan till länder som Sydafrika och Thailand skapar en form av nödsituation. Dels bidrar den till att göda krig och konflikter, dels åderlåter den fattiga länder på resurser som hade kunnat användas för att rädda liv.

Nu kan man invända att i exemplet vid sjön vet vi att den ena personen blir dödad om jag inte ingriper och oskadliggör geväret. I fallet med Jasexporten finns ingen sådan enskild individ som vi kan peka på och säga: ”denna person kommer att dödas av flygplanen”. Det kan ju till och med vara så att vissa av dem aldrig kommer att användas i strid.

Mot detta ska ställas att Jasexporten berör så många människor. Det är inte bara en persons liv som står på spel, som i det tänkta exemplet, utan hundratusentals, ja miljontals. Sydafrika har fem miljoner HIV-drabbade. De enorma summor som förslösas på svenska stridsflygplan – varje Jasplan kostar en halv miljard kronor – skulle kunna användas för att bekosta mediciner och behandling för HIV-epidemins offer. Genom att pengar läggs på Jasplan istället för mat och sjukvård dödar vapnen *indirekt*. Det är den poäng som USA:s president Dwight Eisenhower gjorde i ett tal 1953: ”Varje gevär som tillverkas, varje krigsfartyg som sjösätts, varje missil som avfyras innebär ytterst en stöld från dem som hungrar men inte får mat, från dem som fryser men inte har några kläder ... Kostnaden för ett modernt bombplan är denna: en modern skola i fler än trettio städer ... För ett enda stridsflygplan betalar vi med miljontals liter vete.”

Men det finns också skäl att befara att flygplanen från Linköping kommer att användas för *direkt* dödande. År 2007 bestämde sig den thailändska statsledningen för att köpa Jasplan. Flygvapenchefen ACM Chalit har, bland annat i tidningen Bangkok

Post, förklarar att militären har tänkt använda dem i inbördeskriget i södra delen av landet. Planen som levereras till Thailand kommer följaktligen att vara utrustade med missiler för att beskjuta mål på marken.

Att ingripa mot våld är befogat, vem förövaren än är. Det är moraliskt och juridiskt rätt att skrida till handling när enskilda människor hotar andra, som i exemplet med de två männen vid sjön. En ensam beväpnad man som inte drar sig för att utgjuta blod är en fara. Men ännu större möjligheter att orsaka förödelse har vapentillverkare, militärledningar och regeringar. Därför är det ännu mer berättigat att handgripligt och ickevåldsligt inskrida när dessa mäktiga beslutsfattare hotar med eller planerar för våldsanvändning.

Att försöka avrusta Jasplan för export är inte bara en befogad handling moraliskt sett utan också juridiskt berättigad. Därför bör vi frikännas.